

Pacientų teisių gynimas

Klubo „13 ir Ko“ Pacientų teisių gynimo grupė jau aplankė šešis psichoneurologinius pensionatus iš Lietuvoje esančio 21 pensionato ir ištyrė juose gyventojų teisių padėtį. Aplankyti šie pensionatai: Skemu (Rokiškio rajone), Linkuvos (Pakruojo rajone), Jasiuliškių (Ukmergės rajone), Prūdiškių (Vilniaus rajone), Aknystos (Anykščių rajone) ir Strūnos (Švenčionių rajone).

Skirtingai nuo VŠĮ „Globali iniciatyva psichiatrijoje“ atlikto tyrimo, kurio metu tyrėjai vienoje institucijoje apklausdavo nuo 10 iki 15 gyventojų ir praleisdavo pensionatuose nuo 4 iki 8 valandų, mūsų Pacientų teisių gynimo grupė apklausdavo nuo 15,4% iki 23,7% gyventojų, o pensionatuose praleisdavo po visą dieną; Skemuose, Linkuvoje, Jasiuliškėse – net po dvi paras. Manome, kad tokiu būdu susidarėme visapusiškesnę nuomonę.

Mūsų nuomone, gyvenimo sąlygos visuose aplankytuose pensionatuose yra neblogos ir nuolat gerinamos. VŠĮ „Globali iniciatyva psichiatrijoje“ tyrėjų nuomone, „tai tik stiprina stacionarios globos sistemos pozicijas ir didina jos paslaugomis besinaudojančių žmonių skaičių“ („Žmogaus teisių stebėseną uždaroje psichikos sveikatos priežiūroje ir globos institucijose“, Vilnius, 2005). Iš tokios išvados kyla nelogiška mintis, kad tyrėjai psichikos sveikatos problemas siūlo spręsti, blogindami gyvenimo sąlygas pensionatuose. Kai kuriuose pensionatuose (pvz., Aknystos, Jasiuliškių) jau artėjama prie grupinių gyvenimo namų, tik tas dar neįteisinta juridškai (Aknystoje keliose tokiuose namuose gyvenimo sąlygos apskritai yra labai geros – penkiuose atskiruose namuose gyvena po 16-30 asmenų, o Jasiuliškėse jau seniai gyventojai apgyvendinami pagal apsaugoto būsto principus bei veikia dienos užimtumo centras, tuo pensionato gyventojų veikla prilygsta kasdieniam išvykimui į darbą ir grįžimui namo).

Visuose pensionatuose vykdoma vienokia ar kitokia užimtumo veikla. Be visuose pensionatuose plačiai propaguojamų įprastų užsiėmimų (tapybos, piešimo, mezgimo, muzikavimo, sporto), kiekvienas pensionatas pasižymi daugiau būtent jam būdinga gyventojų kūryba (Skemai – stiklo darbai, Jasiuliškės – keramika, Linkuva – vytelių pynimu ir kilimų rišimu, Aknysta – laminavimo darbai, Strūna – koliažais iš natūralių gamtinių medžiagų). Mūsų nuomone, kai kuriuose aplankytuose pensionatuose yra ypatingai draugiški ir nuoširdūs santykiai tarp personalo ir gyventojų (Prūdiškėse, Jasiuliškėse).

Didžiausia problema, su kuria susiduria pensionato gyventojai – tai smurtavimas tarp pačių gyventojų. Psichoneurologinių pensionatų administracija aiškina, kad daugiausiai nesutarimų kyla tarp proto negalių bei psichikos negalių turinčių gyventojų. Nors pastaruoju metu daug kalbama apie įvairių asmenų ir negalių grupių integraciją, pensionatų darbuotojų nuomone, proto negalių ir psichikos negalių turintys asmenys turėtų gyventi atskirai.

Dar viena problema – gyventojų lytinis gyvenimas. Poreikį lytiniam santykiams išsakė daugelis gyventojų, tačiau dauguma pensionatų saugaus lytinio gyvenimo mokymų dar neinicijuoja. Gyvenimas poroje – natūralus gyventojų noras, tačiau pensionatų administracijoms reikėtų šį klausimą spręsti labai rimtai apsvarsčius ir atsakingai, atsižvelgiant į tokios poros galimybę ateityje registruoti partnerystę, o tam reikalingas abiejų partnerių veiksnumas.

Nė viename iš mūsų aplankytų pensionatų neveikia socialinės globos namų taryba (gyventojų taryba), nors to reikalavo LR Socialinės apsaugos ir darbo ministrės patvirtinti dokumentai: „Socialinių paslaugų katalogas“ (2000 m. red.) ir „Socialinės globos normų aprašas“ (nuo 2007-02-20).

Mūsų nuomone, visiškai nepagrįstai pensionatams uždrausta užsiimti ūkine veikla (sodininkyste, daržininkyste, gyvulių auginimu, maisto produktų gamyba savo reikmėms ir kt.), kas anksčiau buvo leidžiama ir skatinama. Tokia veikla pagerintų pačių pensionatų aprūpinimą maisto produktais bei geriau patenkintų iš kaimo kilusių pensionatų gyventojų poreikius įprastiems jiems darbams.

Ataskaitos apie aplankytus pensionatus nuolat buvo spausdinamos „Klubo žiniuose“. Šiame numeryje skaitykite apie apsilankymą Strūnos pensionate.